

א. שבת עג ע"ב

[הלכה ו] המקבץ דבילה ועשה ממנה עגול או שנקב תאנים והכניס החבל בהן עד שנתקבצו גוף אחד, הרי זה תולדת מעמר וחייב וכן כל כיוצא בזה.

כסף משנה

[ו] המקבץ דבילה וכו'. כתב הרמ"ך דוקא שקבצם ממקום שנפלו שם מן האילן אבל אם קבצם בבית לא כדאמרין במס' יום טוב דמעמיד ערימה לא הוי גמר מלאכה, עכ"ל:

ו. רמב"ם | שבת, פרק כא

[הלכה יא] המדבק פירות עד שיעשו גוף אחד חייב משום מעמר, לפיכך מי שנתפורז לו פירות בחצרו מלקט על יד על יד ואוכל, אבל לא יתן לא לתוך הסל ולא לתוך הקופה כדרך שהוא עושה בחול, שאם יעשה כדרך שהוא עושה בחול שמא יכבשם בידו בתוך הקופה ויבא לידי עימור, וכן אין מקבצין את המלח וכיוצא בו מפני שנראה כמעמר.

מגיד משנה

וכן אין מקבצין את המלח וכו'. פרק ח' כתבתי מחלוקת (שם) ע"ג: דרבא דמחייב ליה חיוב חטאת ואביי דפטר משום דאין עמור אלא בגדולי קרקע אבל לדברי הכל אסור:

ז. רמב"ם | שבת פרק יב משנה ב

ואם היה מתכוין באסיפת העצים כדי להסיקן, או באסיפת הירקות וגדישתן כדי להאכילן לבעלי החיים הרי זה מעמר.

ח. ביצה לג ע"ב

ומגב מן החצר. תנו רבנן: מגב מן החצר ומדליק, שכל מה שבחצר מוכן הוא, ובלבד שלא יעשה צבורין צבורין, ורבי שמעון מתיר. במאי קא מפלגי? מר סבר: מחזי דקא מכניף למחר וליומא אחרינא, ומר סבר: קדרתו מוכחת עליו.

ט. שו"ע או"ח | סימן שמ

[סעיף ט] אסור לקבץ מלח ^(טז) ממשרפות המלח, ^[טז] ^(לז) שדומה ^(לז) למעמר, וכן אסור לקבץ ^(לז) כל דבר ממקום גידולו.

מגן אברהם

[טז] שדומה למעמר. אבל עימור ליכא שאין עימור אלא בגדולי קרקע וה"ה דישא ועסי' ש"ו ס"ח, ומ"ש הע"ש למה פסק כאביי לגבי רבא ברא"ש גרס רבה וכן עיקר דהא רבא גופא קאמר דף ע"ה אין דישה אלא בג"ק ולכן פסק כוותיה דמהיכא תיתי לחלק בין דישה לעימור דכולהו ילפינן ממשכן וכ"פ הרמב"ם פ"ח וכתב המ"מ גם כן דגרס רבה והלכה כאביי דהוא בתרא עכ"ל ומ"ש הע"ש דהוא א' מסימני הלכות ע' בב"ק דף ע"ג:

המעמר. אמר * רבא: האי מאן דכניף מילחא ממלחתא - חייב משום מעמר. אביי אמר: אין עימור אלא בגידולי קרקע.

רש"י

דכניף מלחא ממלחתא - שצבר מלח ממשרפות מים, דמתרגמינן חריצי ימא (יהושע יא) שממשיך לתוכו מים מן הים, והחמה שורפתן, והן נעשין מלח, ואותו חריץ קרי מילחתא. **משום מעמר** - שאף הוא כמאסף בשבלין הוא.

מסורת הש"ס

* גי' הרמב"ם והרא"ש והר"מ רבה וכן מוכרח עמ"ש לעיל עב: על הגליון

ב. רמב"ם | שבת פרק ז משנה ב

[ב] מעמר, הוא הגודש עומרי הקציר זה על זה, ועומר שם אלומת החטים או השעורים וזולתם מכל הנקצרים

ג. ר' עובדיה מברטנורא | שבת פרק ז משנה ב

המעמר - אוסף זרעים תלושים וצוברם אל מקום אחד:

ד. בית הבחירה (מאירי) | שבת דף עג עמוד א

המעמר והוא שמאסף העמרים אחר שהניחום הקוצרים במקומם וצוברם במקום אחד וקושרם והוא הדין אם אסף השבלים אחת אחת ועשה מהם עמרים וכן כל כיוצא בזה

ה. רמב"ם | שבת, פרק ח

[הלכה ה] התולש עולשין והמזרז זרדין, אם לאכילה שיעורו כגרוגרת, ואם לבהמה שיעורו כמלוא פי גדי, ואם להסקה שיעורו כדי לבשל ביצה. המעמר אוכלין אם לאכילה שיעורו כגרוגרת, ואם עמר לבהמה שיעורו כמלוא פי גדי, ואם להסקה שיעורו כדי לבשל ביצה, וביצה האמורה בכל מקום היא ביצה בינונית של תרנגולין, וכל מקום שנאמר כדי לבשל ביצה הוא כדי לבשל כגרוגרת מביצה וגרוגרת אחד משלשה בביצה, ואין עמור אלא בגדולי קרקע.

כסף משנה

[ה] ואין עמור אלא בגדולי קרקע. כתב הרמ"ך למה הניח רבא ופסק כאביי ורבא אמר האי דכניף מלחא חייב משום מעמר אף על גב דלא הוו גידולי קרקע ואף על גב דרבא גופיה אמר אין דישה אלא בגידולי קרקע אין לנו לפרשה כפשטה כי היכי דלא תקשי דרבא אדרבא וצ"ע, עכ"ל. ואין בזה השגה כי ספר מוטעה נזדמן להרמ"ך שהיה כתוב בההיא דכניף מלחא רבא באל"ף ואינו אלא בה"א וכמ"ש הרב המגיד:

משנה ברורה

(לד) **ממשרפות המלח** - שיש מקומות שממשיך לתוכן מים מן הים והחמה שורפתן והן נעשין מלח: (לה) **שדומה וכו'** - דמלאכת מעמר הוא לאסוף השבולין וגם הוא כעין זה ודוקא במקום המשרפות ששם הוא מקום גידולו של המלח דומיא דשבולין שבשדה אבל אם נתפזר במקום אחר מותר לקבצן למקום אחד: (לו) **למעמר** - ולכך אסור מדרבנן אבל עימור גופא ליכא דאין עימור אלא בגידולי קרקע: (לז) **כל דבר** - היינו פירות וירקות ועצים ועשבים וכל דבר הגדל מן הקרקע ובוזה חיובא נמי איכא כשמקבצן במקום גידולן דזהו מלאכת מעמר גופא והאי דנקט המחבר בלשון אסור להורות לנו דשלא במקום גידולן כגון שנתפזרו פירות בבית אפילו איסורא נמי ליכא כשמקבצן יחד וע"ל סימן של"ה ס"ה. ושומרי גנות ופרדסים צריכין ליהרהר מאד בזה אפי' בפירות שנשרו מבעוד יום שלא לאספן בשבת אפילו מעט כי יש בזה חיוב חטאת דשיעור עימור הוא שיעור קטן מאד וכמו שכתב הרמב"ם המעמר אוכלין אם לאכילה שיעורו כגרוגרת ואם לבהמה שיעורו כמלא פי הגדי ואם להסקה שיעורו כדי לבשל ביצה ע"ש:

[סעיף י] ^[ט] המקבץ דבילה ועשה ממנה עיגול, או שנקב תאנים והכניס החבל בהם עד שנתקבצו גוף אחד, הרי זה תולדת מעמר וחייב, וכן כל כיוצא בזה.

מגן אברהם

[טז] המקבץ. ודוקא שקבצם במקום שנפלו מן האילן אבל אם קבצם בבית לא כדאמר' בביצה דמעמיד ערימה לא וי גמר מלאכה (כ"מ בשם הרמ"ך):

י. שו"ע הרב | או"ח סימן שמ

[סעיף טו] המעמר הוא מאבות מלאכות שהיה במשכן בסמנים הזורעים ואין עימור אלא כשמאספו במקום גידולו כעין קמה קצורה שמגבב השבילים במקום גידולן וכן המאסף פירות ומקבצן יחד במקום שנפלו מן האילן אבל אם נתפזרו במקום אחר מותר לקבצם כמ"ש בסי' של"ה.

ואין עימור אלא בגידולי קרקע אבל מדברי סופרים אסור אף שלא בגידולי קרקע לקבצם במקום גידולם כגון לקבץ מלח ממשרפות המים ששורפתן ונעשים מלח וכן בכל כיוצא בזה.

(ויש אומרים שהמדבק פירות עד שנעשו גוף אחד חייב משום מעמר אפילו שלא במקום גידולם כגון) המקבץ דבילה ועשה ממנו עיגול או שנקב תאנים והכניס החבל בהם עד שנתקבצו ונעשו גוף אחד הרי זה תולדת מעמר וחייב וכן כל כיוצא בזה (וצריך להחמיר כדבריהם):

יא. שו"ע או"ח | סימן שלה

[סעיף ה] נתפזרו לו פירות בחצר, ^(ט) אחד הנה ואחד הנה, מלקט מעט מעט ואוכל ולא יתן לתוך הסל ולא לתוך הקופה; ואם נפלו במקום אחד, נותן אפילו לתוך הסל, אלא אם כן נפלו לתוך צרורות ועפרורית שבחצר שאז מלקט אחד אחד ואוכל, ולא יתן לתוך הסל ולא לתוך הקופה (וע"ל סי' שי"ט).

משנה ברורה

(יז) **אחד הנה וכו'** - דזהו הוי כעובדא דחול כשמקבצן ונותן לתוך הסל משא"כ כשנפלו במקום אחד אך כשמלקטן מתוך צרורות ועפרוריות מחזי תמיד כעובדא דחול כשנותן בסל ואסור והיינו אפי' אם בדעתו לאכול לאלתר דאל"ה תיפוק ליה דאסור משום בורר וכדלעיל בסימן שי"ט:

יב. שבת עה ע"א

הצד צבי וכו'. תנו רבנן: הצד חלזון והפוצעו - אינו חייב אלא אחת, רבי יהודה אומר: חייב שתיים. שהיה רבי יהודה אומר: פציעה - בכלל דישא. אמרו לו: אין פציעה בכלל דישא. אמר רבא: מאי טעמא דרבנן - קסברי: אין דישא אלא לגדולי קרקע.

יג. ערוך השולחן | אורח חיים סימן שמ

[סעיף ג] ... ולמדנו מזה שכשמשטח פירות וכונתו שיהיו הפירות יחד חייב משום מעמר אבל אם הכונה להסיר קליפתן החיוב משום דש ופשוט הוא דלא שייך מעמר אלא בתבואה ופירות שלא נאפו ולא נתבשלו וגם לא נטחנו שעדיין הם כנקצרים וכתלשים דאל"כ יהא אסור בשבת להני

ח כמה לחמים למקום אחד או להניח כמה מיני פירות זה אצל זה אלא ודאי דהאיסור אינו אלא בהלקטם מן השדה ומן הגינות ומן האילנות ולא כשהם בבית וכו"ש לאחר טחינה ואפייה ובישול וע' בסעיף ח':

יד. שמירת שבת כהלכתה | מהדורה שלישית, פרק כ"א

כד. פירות, עלים וענפים שנשרו מן העץ, גם אם נשרו ממנו מבעוד יום, אסור לאסוף אותם בשבת וביו"ט, שכן יש בזה משום מלאכת המעמר ^(טז); ופירות שנפלו שלא במקום גידולם כגון שנפלו בחצרו, ונתפזרו, מותר לאסוף מהם מעט מעט כדי לאכול מהם מיד, ולא יתנם לתוך סל או ארגז (כי אם יאסוף את הכל או יתנם לסל או ארגז, יראה הדבר כעובדין דחול), ואם נפלו במקום אחד, ולא במפוזר, מותר לאסוף את כולם. אם נתערבו בחול או בעלים שנשרו וכדו', מלקטם אחד אחד ואוכל לאלתר, ועיין לעיל פרק ג סעיף כב.

(פז) סי' שם סע' ט ובכ"ב ס"ק לו, ודוקא במקום גידולם, שם, ויל"ע, מה הכוונה של "מקום גידולם", האם בא למעט איסוף פירות שהכניס אותם לביתו מותר לאספם, אבל בשדה מקום גידולם אפי' רחוק מן העץ יש באיסופם משום מעמר, או דילמא בא למעט כגון שהפירות נשרו בשדה מן העץ והתגלגלו במדרון למקום אחר בגינת, אבל רחוק מן העץ אשר ממנו נשרו, דאין באיסופם משום איסור מעמר, ועיין קצוה"ש סי' קמו בבדה"ש ס"ק מט (11). - ועיין סי' שמ סע' י ובמ"ב ס"ק לה, דהמקבץ דבילה ועשה ממנה עיגול, חייב משום מעמר אפי' בבית (ועי' בכס"מ על הר"מ פ"ח מהל' שבת ה"ו). - ואין איסור בזה אלא באוסף שני פירות לפחות, אג"ט מלאכת מעמר סע' ג, ועיין סי' שכב במ"ב ס"ק ו. ועיין קצוה"ש סי' קמו בבדה"ש ס"ק מט (22), דיש לאסור לאסוף ביצים בשבת מתוך הלולים, גם אם נולדו מבעו"י (דאי נולדו בשבת בלא"ה הם מוקצה וכדלעיל פ"כ סל"א), והר"ז דומה למקבץ מלח ממשרפות המלח. סי' שמ סע' ט, ע"ש בבדה"ש. וצ"ע למעשה, כי יש מקום לחלק, וראה בגליון הליכות שדה גליון 57 בענין איסוף ביצים בשבת. כתב בשביתת שבת מלאכת מעמר סע' יד שאין מעמר בדבר שנשתנה מהותו וע"ש בהערה ט.